

A. Kitzbergi „Libahunt“.

August Kitzbergi „Libahunt“ on eesti draamaloomingu silmapaistvamaid saavutusi. Selle näidendi kujundamiseks kasutas autor oma samanimelist jutustust, mis ilmus 1891.—92. a. „Olevikus“. Teadaolevatel andmetel töötas Kitzberg näidendi kallal õige kaua aega, tööd mitu korda pikemaks ajaks katkestades ja käsikirja ümber töötades. (Teosest on säilinud kolm enam-vähem täielikku ja kaks poolikut redaktsiooni.) 1911. a. valmis draama praegusel kujul ja sama aasta 11. okt. kanti teos Pärnu „Endla“ teatri avamisel esimest korda ette. Näidend saavutas kohese menu, jäädes sellest peale meie teatrite repertuaari kui Kitzbergi romantilisim, õrnim ja iseloomu-kujudelt kristalseim teos.

„Libahunt“ viib meid 19. sajandi alguse aegsesse eesti külaühiskonda. Mõisnike halastamatu ekspluatatsioon ja kirikukantslist levitav usumürk oli virildanud eesti talupoegade-klassi. Kaugemineviku vabadusvõitlused olid ununenud või surutud alateadvusse, uuteks ülestõusudeks polnud veel tööstusproletariaadi nakatavat eeskujut. Ebausk ja orjavaim olid haaranud eesti küla.

„Libahundi“ peakuju, Tiina, on ilmekaks erandiks orjaverelise külaühiskonna halluses. Ta on julge ja vaba, kirglik armastuses ja võitluses õigluse eest. Ta on eelarvamiste-vaba looduslaps, kes armastab siiralt orjaperekonda kuuluvat Margust. Sellest tekib konflikt. Tiina põrkab kokku orjaaegse ümbrusega, mida esitab eelkõige ebausust ja orjavaimu küüsis vaevlev Tammaru perekond, kes mingi päriusliku passiivse vastupanu ajal taotleb Tammaru „puhta tõu“ rassiteooriat. Tiina on tuline ja temperamentne Margusel ei ole aga julgust ja jõudu purustada pimedat ebausust ja orjameelse alistumise kammitsaid. Sellest saabub katastroof, mis toob Tiina hävingu.

Ehkki „Libahunt“ on peamiselt Tiina-Marguse-Mari armastusdraama, ei puudu teosel ka ulatuslik sotsiaalne tagapõhi. „Libahundi“ konflikt ei esita ainult ebausust sõgedat võimutsemist ega erinevate temperamentide kokkupõrget, vaid ulatuslikku lõhet manduva konservatismi ja ulja mässumeele vahel.

Kirjanduslooliselt kuulub „Libahunt“ uusromantikasse. Minevikusisuline aine, tunde primaat, fantaatika ning müstika elemendid — neist teose iseloomustavaist omadusist sõltub näidendi lavastuslik laad. Kuna aga teose miljöo kujundamisel ei puudu ka realismisugemed ja enamik karaktereid on joonistatud elulise selgusega, võimaldub „Libahundi“ lavaline tõlgitsemine realistlikult, mida on taotelnud ka Estonia teater käesoleva lavastusega.